

ШЫФР _____

КОМПЛЕКСНАЯ РАБОТА ПА БЕЛАРУКАЙ МОВЕ І ЛІТАРАТУРЫ 8 КЛАС

Заданне 1. Якія гукі абазначаюць падкрэсленыя літары? Запішыце гукі ў **квадратныя дужкі**.

- 1) бярозжа [], 2) мундзір [], 3) перабежчык [],
4) каўказскі [], 5) не ведалі [], 6) супрацьдымны [],
7) хрэсьбіны [], 8) спартсмен [].

Заданне 2. З улікам асаблівасцей словаўтварэння ў кожным радзе знайдзіце чацвёртае “лішняе” і падкрэсліце яго. Абгрунтуйце свой выбар.

1. Драбніца, кісліца, сальніца, цяпліца. _____
2. Падгалосак, падзагалавак, падлесак, падпасак. _____
3. Громаадвод, законапраект, лесастэп, торфабрыкет. _____
4. Безаблічны, безбілетны, бездакорны, бездухоўны. _____
5. Аб'ездзіць, абкасіць, абмакнуць, абмежаваць. _____

Заданне 3. Дайце азначэнне: Часціны мовы – гэта... Пeralічыце ўсе самастойныя часціны мовы. Вызначце, якімі часцінамі мовы з'яўляюцца наступныя словы:

Тры, тройка, тройчы, трэці, трайны, утрох, трое, траяк, патроіць, сотня, сто, столькі, адна сотая, пяцярня, соты, тысяча.

Заданне 4. Запішыце прыслоўі, раскрыўшы дужкі.

(З) боку (на) бок, (як) след, (на) двае, (у) рассыпную, (ні)(за) што, (пад) вечар, (усё) роўна, (як) раз, (па) трое, (па) троху, (па) памяці, (на) цянькі, (на) уздагон, (без) толку, (на) уцёкі, (на) расхват, (у) абдымку, (па) пацёмку, (на) міравую, да (долу).

Заданне 5. Дзеясловы апанаваць, апаніраваць, пасаваць, пасіраваць, параваць, парыраваць запішыце замест пропуску ў адпаведнай форме ў наступныя сказы:

1. Тонкія рысы твару неяк не _____ да такога дужага асілка, якім быў Андрэй. 2. Сваім хуткім наступленнем партызаны _____ ўдар ворагаў. 3. Штосьці на гэты раз стрымала Сашу, _____ яго звычайную рашучасць. 4. Каб папярэдзіць падзенне або няшчасны выпадак падчас выступлення Вольгі на турніку, Максім уважліва _____ яе. 5. _____ дысертцыю маладога даследчыка два вядомыя дактары філалагічных навук. 6. Вада знаходзіцца ў стане вечнага руху. Ад сонца яна _____, з пары робяцца хмары, з хмар робіцца дождж. 7. Калі ж _____ ганчакі, воўк агрызнуўся, шчэрачы клькі. 8. Падчас гульні ў карты Юрка часта _____.

Заданне 6. З прапанаваных слоў (не змяняючы іх) складзіце і запішыце адпаведныя выклічнікі этыкету. Кожнае слова павінна быць ужыта толькі адзін раз. Дазвольце, ў, запрашаю, пахвалены, як, здароў, павіншаваць, хату, памагай, маецца, божа, будзь, сардэчна

Заданне 7. Перакладзіце на беларускую мову. Словазлучэнні падкрэсліце.

В зависимости от сведений, благодаря соседу, не обращать внимания на жару, в течение зимы, исходит из соображений, ответить на запрос, исходя из соображений, благодарить товарища, наподобие гриба, испытать беду.

Заданне 8. Перабудуйце двухсастаўныя сказы ў аднасастаўныя. Запішыце і вызначце тып аднасастаўных сказаў.

1. Мы з вамі будзем удзельнічаць у конкурсе маладых выканаўцаў народных песень. 2. Не рабі ты ліхога, і не бойся нікога. 3. Там адразу з парадамі вернымі дактары чула

[illegible]

Верці грушы на вярбе- _____
 Табаку важыць - _____
 Траянскі конь- _____
 Альма матэр- _____
 Кануць у Лету- _____
 Сіняя панчоха - _____
 За дзедам шведам- _____
 Сіняя птушка- _____
 Людзьмі звацца- _____
 Сабака на сене- _____

А) тэрцэт	1) тры адносна самастойныя творы, якія аб'ядноўваюцца ў адзіны цыкл агульнасцю задумы, галоўных герояў, пераемнасцю сюжэта;
Б) трыпціх	2) трохскадовая стапа, дзе націскным з'яўляецца першы склад;
В) трылогія	3) трохрадкоўе;
Г) трыо	4) ансамбль з трох выканаўцаў;
Д) дактыль	5) паэтычны твор з трох адносна самастойных вершаў;
Е) амфібрахій	6) трохскадовая стапа, дзе націскным з'яўляецца другі склад.

1. Асноўная думка, што вынікае з усяго паказанага, вывад, выснова, якую робіць чытач, пазнаёміўшыся з творам, - гэта _____.
2. Тое жыццёвае пытанне, якое пісьменнік ставіць у творы, на якое звяртае ўвагу чытача, гэта _____.
3. Тое, пра што ідзе размова ў творы, што ў ім паказваецца, - _____.
4. Невялікі сюжэтны верш гераічнага ці легендарнага зместу, у якім расказваецца пра незвычайнае здарэнне, - гэта _____.

№ задания	Бал	Атрыманы бал
1	4	
2	10	
3	14	
4	10	
5	6	
6	8	
7	15	
8	14	
9	12	
10	13	
11	6	
12	4	
Мінус за памылкі		
Усяго:	116	

Члены комісії:

КОМПЛЕКСНАЯ РАБОТА ПА БЕЛАРУКАЙ МОВЕ І ЛІТАРАТУРЫ 8

КЛАС

26.03.2013г.

Даведкі

1.

1) бяроз <u>ка</u> [ск]	5) <u>не</u> ведалі [н'а]
2) му <u>ндзі</u> р [н'дз']	6) супра <u>ць</u> дымны [дз'д]
3) перабе <u>ж</u> чык [шч]	7) хрэ <u>сьбі</u> ны [з'б']
4) каўказ <u>скі</u> [с]	8) спарт <u>т</u> мен [ц]

(0,5 бала за кожны правільны адказ)

Максімальны бал – 4 балы

2. 1.Сальніца:утворана пры дапамозе суфікса - ніц-, астатнія - суфікса-іц-.

2.Падзагалолак: утворана прыставачным спосабам, іншыя - прыст.-суфіксальным.

3.Громаадвод: утворана шляхам асноваскладання і нулявога суфікса (гром адводзіць),

іншыя - шляхам асноваскладання.

4.Бездухоўны:утворана прыставачным спосабам, іншыя - прыст.суфіксальным.

5.Абмежаваць: утворана прыст.-суфіксальным спосабам, іншыя-прыставачным.

(1 бал за слова + 1 бала за тлумачэнне)

Максімальны бал – 10 балаў

3. Часціны мовы – гэта лексіка-граматычныя класы слоў, якія характарызуюцца адзінствам абагульненага значэння, агульнымі граматычнымі катэгорыямі і сінтаксічнымі асаблівасцямі.

Усе самастойныя часціны мовы: назоўнік, прыметнік, лічэбнік, займеннік, дзеяслоў, прыслоўе, /безасабова-прэдыкатыўныя словы (словы катэгорыі стану)/.

Тры – лічэбнік, тройка – назоўнік, тройчы – прыслоўе, трэці – лічэбнік, трайны – прыметнік, утрох – прыслоўе, трое – лічэбнік, траяк – назоўнік, патроіць – дзеяслоў, сотня – назоўнік, сто – лічэбнік, столькі –

займеннік/прыслоўе, адна сотая – лічэбнік, пяцярня – назоўнік, соты – лічэбнік/назоўнік, тысяча – лічэбнік.

(За тлумачэнне паняцця самастойныя часціны мовы – 2 б., за пералік самастойных часцін мовы – 3 б. (за кожную – 0,5 б.) За кожнае тлумачэнне слова – 0,5 б. - 18 тлумачэнняў = 9 балаў)

Максімальны бал – 14балаў

4. З боку на бок, як след, надвае, урассыпную, нізашто, пад вечар, патроху, па памяці, нацянькі, наўздагон, без толку, наўцёкі, нарасхват, у абдымку, папацёмку, на міравую, дадолу.

(0,5 бала за кожнае правільнае слова - 20 слоў = 10б.)

Максімальны бал – 10балаў

5. Дазвольце павіншаваць!

Памагай божа!

Сардэчна запрашаю!

Будзь здароў!

Як маецеся?

Пахвалёны ў хату!

Максімальны бал – 6 балаў

6. 1) Тонкія рысы твару неяк не *пасавалі* да такога дужага асілка, якім быў Андрэй. 2) Сваім хуткі наступленнем партызаны *парывавалі* ўдар ворагаў. 3) Штосьці на гэты раз стрымала Сашу, *апанавала* яго звычайную рашучасць. 4) Каб папярэдзіць падзенне або няшчасны выпадак падчас выступлення Вольгі на турніку, Максім уважліва *пасіраваў* яе. 5) *Апаніравалі* дысертцыю маладога даследчыка два вядомыя дактары філалагічных навук. 6) Вада знаходзіцца ў стане вечнага руху. Ад сонца яна *паруе*, з пары робяцца хмары, з хмар робіцца дождж. 7) Калі ж *апанавалі* ганчакі, воўк агрызнуўся, шчэрачы клыкі. 8) Падчас гульні ў карты Юрка часта *пасаваў*.

(За кожнае правільна ўпісанае слова налічваецца 1 бал.)

Максімальны бал – 8 балаў

7.

Словазлучэнні	Спалучэнні слоў
не зважаць на спёку	у залежнасці ад звестак
зыходзіць з меркаванняў	дзякуючы суседу

адказаць на запытанне	на працягу зімы
дзякаваць таварышу	зыходзячы з меркаванняў
спазнацца з бядой (<i>спазнаць бяду</i>)	накшталт грыба

(1 бал за пераклад + 1 бал за правільна выпісанае словазлучэнне)

Максімальны бал – 15 балаў

8. 1. Будзем удзельнічаць у конкурсе маладых выканаўцаў народных песень. (пэўна-асабовы). 2. Не рабі ліхога і не бойся нікога. (абагульнена-асабовы). 3. Там адразу з парадамі вернымі чула схіляцца над табой. (няпэўна-асабовы). 4. Тужыць, браток, не маем часу. (пэўна-асабовы). 5. Хутка ў магазін прывязуць новыя тэлевізары. (няпэўна-асабовы). 6. Многа ў нас прыгожых мясцін. (безасабовы). 7. Апошні дзень зімы. (назыўны або намінатыўны).

(1 бал за перабудаваны сказ + 1 бал за тып сказа)

Максімальны бал – 14 балаў

9. Фразеалагізм – гэта ўзнаўляльная, устойлівая, сінтаксічна непадзельная моўная адзінка з цэласным значэннем. – **2 балы**

Верзці грушы на вярбе – гаварыць абы-што; табаку важаць – драмаць; траянскі конь – нечаканы падман; альма матэр – вышэйшая навучальная ўстанова; кануць у Лету – прайсці, мінуць; сіняя панчоха – жанчына, пазбаўленая жаночкасці; за дзедам шведам – даўно; сіняя птушка – шчасце; людзьмі звацца – гонар, годнасць; сабака на сене – сквапнасць

(1 бал за кожнае правільнае тлумачэнне - 10 = 10б.)

Максімальны бал – 12 балаў

10. Мова, слова, фразеалагізм, приказка, прымаўка – гэта абагульненне, узвелічэнне, апафеоз, урачыстасць, трыумф чалавечай думкі, якія здаўна прыцягвалі да сябе ўвагу вучоных, усіх цікаўных. Людзі спрабавалі разабрацца ў сутнасці гэтых тварэнняў чалавечага духу, ускрыць механізмы, якія рэгулююць жыццё і смерць мовы ў працэсе функцыянавання яе асобных выразаў і слоў, зразумець, на падставе якіх заканамернасцей заснавана сакральная формула, якая прапускае адно значэнне, затрымліваючы іншыя.

Стыль – навуковы.

Каментарый. Марфалагічныя асаблівасці навуковага стылю: 1) пераважаюць назоўнікі з абстрактным значэннем, (гэта абумоўлена імкненнем да абагульнення і

абстракцыі ў тэксце): *абагульненне, узвелічэнне, апафеоз, урачыстасць, трыумф, думкі, сутнасці, тварэнні, дух і інш.*; 2) “нанізванне” роднага склону назоўнікаў: *трыумф думкі, ўвагу вучоных, цікаўных; у сутнасці тварэнняў духу; жыццё і смерць мовы; ў працэсе функцыянавання*; 3) наяўнасць субстантыўных прыметнікаў: *вучоных, цікаўных*; 4) прыметнікі ўваходзяць у склад тэрміналагічных словазлучэнняў і тым самым удакладняюць змест паняццяў: *чалавечай думкі, чалавечага духу, сакральная формула.*

(0,5 бала за кожную арфаграму – 10 = **5б.** + 0,25 бала за пунктуацыю - 17 = **4,25б.** + **1,25** бала за стыль + на 1,25 бала за кожны сказ = **2,5б.**

Максімальны бал – 13 балаў

11. А = 3, Б = 5, В = 1, Г = 4, Д = 2, Е = 6.

Максімальны бал – 6 балаў

12.

1. Асноўная думка, што вынікае з усяго паказанага, вывад, выснова, якую робіць чытач, пазнаёміўшыся з творам, - гэта **ідэя**.

2. Тое жыццёвае пытанне, якое пісьменнік ставіць у творы, на якое звяртае ўвагу чытача, гэта — **праблема**.

3. Тое, пра што ідзе размова ў творы, што ў ім паказваецца, - **тэма**.

4. Невялікі сюжэтны верш гераічнага ці легендарнага зместу, у якім расказваецца пра незвычайнае здарэнне, - **гэта балада**

(1 бал за кожны правільны адказ)

Максімальны бал – 4 балы

КРЫТЭРЫІ АЦЭНКІ
Комплекснай работы 8 клас

заданне	Бал	Заўвагі для журы
1	4	<p><i>Калі вучнем пры выкананні заданняў дапушчаны памылкі ва ўласным тэксце, то патрэбна адняць балы ад агульнай сумы атрыманых за ўсю работу балаў: за арфаграфічную – мінус 0, 5б.; за пунктуацыйную ці граматычную – мінус 0,25 б. У пратаколе, пад колькасцю балаў, указаць балы мінус і запісаць атрыманую колькасць балаў за работу.</i></p>
2	10	
3	14	
4	10	
5	6	
6	8	
7	15	
8	14	
9	12	
10	13	
11	6	
12	4	
мінус памылкі		
Усяго:	116	